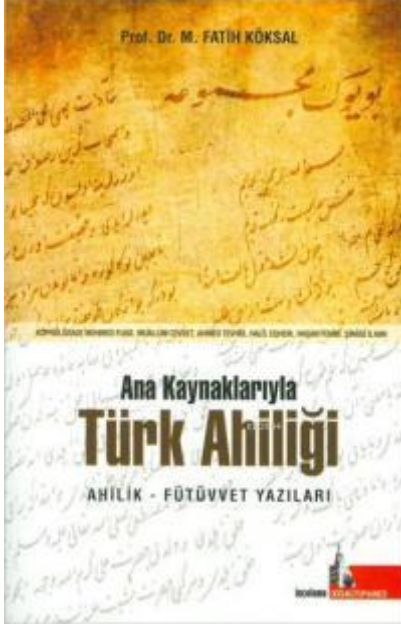

“Ana Kaynaklarıyla Türk Ahiliği” Üzerine

Hatice KARACA*

Ahilik; bir insanlık sanatıdır.

Ahi Evran

Ahilik sadece bir esnaf teşkilatı değil, toplumun her kesimine ulaşmayı amaç edinen sosyal ve ahlâkî düzeni sağlamaya çalışan bir kurumdur. İnsanı esas alan, bir hiyerarşisi ve felsefesi olan ahilik hakkında incelendiğinde; Ahiliğin belli bir döneme hapsedilemeyeceği ve tüm zamanlara seslendiği anlaşılabacaktır.

Doğruluk, cömertlik, kardeşlik, dindarlık, tevazu ve merhamet sahibi olmak, affedicilik, güven vermek, adaletli olmak, hakkıyla helâlden kazanmak, sevgiyle yaklaşmak, saygı duymak vb. unsurları ve daha fazlasını barındıran bu kurumun temeli fütüvvete dayanır. Genç, cömert ve yiğit fütüvvet erleri İslâm ülkelerinde faaliyet göstermiş olup manevî esaslara bağlı bir birlik oluşturmuşlardır. Bu birlik Anadolu’da XIII. yüzyılda görülmeye başlayan Ahiliğe zemin hazırlamıştır. Ahilikle ilgili

temel kaynaklar ise fütüvvet-nâmeler ve şecere-nâmelerdir.

Türk toplumunun millî benliği ile bütünleşen ve varlığı yüzyılları aşan Ahilik üzerine yapılan ilmi çalışmaların yeterli seviyede olmaması üzücü bir durumken Ahilikle ilgili değerli çalışmalarına; “Ana Kaynaklarıyla Türk Ahiliği Ahilik - Fütüvvet Yazıları” adlı eseriyle Prof. Dr. M. Fatih Köksal bir yenisini daha eklemiştir. Köksal, Ahilik üzerine yapılan çalışmalar hakkındaki değerlendirmelerine kitabında yer vermiş ve çalışmaların yetersizliğinden bahsetmiştir.

Kitabın adının “Ana Kaynaklarıyla Türk Ahiliği” konulma sebebi ön sözde açıklanmaktadır. “Ana Kaynaklarıyla” denmesinin sebebi kitapta yer alan bütün yazıların ilk elden kaynaklarının yazma eserler olmasıdır. “Türk Ahiliği” denmesinin sebebi ise; Türklerin, Ahiliği millî ruhlarıyla yoğurup şekillendirmeleri, fütüvvet-nâme ve şecere-nâmelerin hemen tamamen Türk diliyle yazılması, fütüvvetin sadece Anadolu’da değil Balkanlar’dan Orta Asya’ya kadar bütün Türkler arasında yayılarak bir Türk Ahiliğinin vücuda getirilmesidir.

Kitap iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda on bir adet makale bulunmaktadır. Bunlardan ikisi ilk defa bu kitapta yayınlanmış olup diğerleri muhtelif dergi ve bildiri kitaplarında yayınlanan makalelerdir. Bahsedilen iki makale; “Ahi Evran’dan Bahseden İki Fütüvvet-nâme ve Ahi Evran’a Dair Yeni Bilgiler” ile “Ahi Evran’a ‘Evran’ Adının Verilmesine Dair Yazılı Kaynaklardaki Rivayetler” adlı makalelerdir. Her yazının nerede ve ne zaman yayınlandığı yazı sonlarında verilmiş olup makalelerde yararlanılan kaynaklar ise makale sonlarında değil “Genel Kaynakça” olarak kitabın sonunda gösterilmiştir.

* Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: karacahatice@gmail.com.

Bu on bir makalede; Ahi şecere-nâmeleri, fütüvvet-nâmeler ve fütüvvet-nâme örnekleri, Ahi Evran ve hayatı, Ahilik adabı,âyîn, erkân, Ahilikteki yemek kültürü, Ahilik - Bektaşilik münasebeti, Hacı Bektaş ve Ahi Evran’ın Osmanlı Devleti’nin kurulmasındaki rolleri, edebiyatta ve Klâsik şiirimizde Ahi Evran, Ahi ve Ahilik, yeni dünya düzeninde Ahiliğin yeri vb. değerli konulardan bahsedilmektedir. Ahilik gibi evrensel hitabet kabiliyeti olan önemli bir konudan bahseden bu makaleler; konuyla ilgili hiçbir şey bilmeyen bir insanı, donanımlı bir seviyeye getirecek kıymetli bilgiler içermekte olup Ahilikle ilgili zihinlerdeki soru işaretlerini asgari seviyeye indirecektir.

Prof. Dr. M. Fatih Köksal’ın, yapılan çalışmalarda verilen bilgilerin belgeyle desteklenmesine ve kanıtlanabilirliğe verdiği önemi bu çalışmasında da görmekteyiz. Köksal, kitabındaki makalelerde görüp incelediği yazma eserlerden (şecere-nâmeler, fütüvvet-nâmeler vb.) hareketle kanaat belirtip genellemelere gitmiş ve karşılaştırmalar yapmıştır. Sunulan bilgilerin kaynağının Ahiliğin temeli olan yazma eserler olması önemlidir. Bazı kısımlar orijinal diliyle verilmiştir. Makalelerin bazılarında tablolardan yararlanılması bilgilerin daha kolay anlaşılmasına vesile olurken birkaç şecere-nâme ve fütüvvet-nâme fotoğrafının kitaba alınması okura bu eserlerin örneğini görme fırsatı sunmuştur.

İkinci kısım, “Ahilik Üzerine Türkiye’de Yapılan İlk Çalışmalar” başlığı altındaki yazılardan oluşur. Bu yazılar harf inkılâbından önce Arap harfli çıkmış olan dergilerdeki Ahilikle ilgili makalelerin günümüz alfabesine aktarımıdır. Ahilik üzerine yapılan bu çalışmaların, gün yüzüne çıkarılması bakımından kitapta yer almış olmaları ayrı bir öneme sahiptir. Bu kısımda on beş adet makale bulunmakta olup makalelerin kitaba alınış sırasıyla yazarları; Hasan Fehmî (1), Ahmet Tevhid (1), Halîl Edhem (1), Köprülüzâde Mehmed Fuad (1), Muallim Cevdet (6) ve Şinasi İlhan (5)’dir.

Prof. Dr. M. Fatih Köksal, Ahilik üzerine çalışmalarının devam edeceğini; “Sadeleştirilmiş ve açıklamalı metniyle birlikte iki ilginç fütüvvet-nâmenin neşri var sırada. Ahi Evran, Hacı Bektaş, Mevlânâ üçlüsü üzerine, Baciyân-ı Rûm ve Fatma Bacı üzerine kimi tevatürleri değerlendiren; bu mevzularda oluşturulan düzmece tarihleri, sahte kurum ve kurmacaları, bühtan ve tahrifatı ortaya koyacak makalelerin hazırlığı ise devam etmektedir.” (Köksal, 2015: 11) diyerek muştulamaktadır.

Türk milletinin en büyük değerlerinden biri olan Ahiliğin öksüz bırakılmaması gerektiğini bir kez daha gösteren bu çalışma; ilim dünyasına, edebiyat araştırmacılarına ve Ahilikle ilgili bilgi eksikliklerini gidermek isteyen okurlara kıymetli bilgiler sunmaktadır. Bilim dünyasındaki çalışmaları bir binayı vücuda getiren yapı taşları olarak gören Prof. Dr. M. Fatih Köksal, Ahilik binasına bir taş daha yerleştirmiş olup yapılması gereken diğer çalışmalara örnek teşkil edecek bir eser meydana getirmiştir.

KAYNAKLAR

KÖKSAL, M. F. (2015). *Ana Kaynaklarıyla Türk Ahiliği Ahilik - Fütüvvet Yazıları*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi,